

Het Veer Genk

Kolderbos, 24 oktober 2020

Jullie zijn zelf vreemdeling geweest

Welkom

Beste mensen van Het Veer, Veergangers

Blij dat we er weer zijn. Wees welkom. We zijn klaar om te vieren op deze plek, een kapel helemaal coronaproof, die intussen onze vaste stek is op de vierde zaterdag van de maand.

Wij willen deze viering beginnen met een gedachtenis aan Mieke, echtgenote van Eugène, die op donderdag 8 oktober is heen gegaan. Een zware klap voor Eugène en zijn familie. Eugène, onze oprechte deelneming, steun en kracht. *Licht voor Mieke.*

Verder denken we aan Noortje -10 jaar, het kleindochtertje van Lut en Jos, die op 5 oktober slachtoffer werd in een verkeersongeval en na verschillende ingrepen langzaam herstelt en nog een lange revalidatie te wachten staat. Alle goeds voor Noortje en haar familie, bijzonder voor haar grootouders Lut en Jos. *Een lichtje voor de genezing van Noortje.*

Mensen die er niet kunnen bijzijn omwille van allerlei omstandigheden:
Willy onze huismuzikant. Wij wensen Willy oprecht beterschap. Een bijzonder welkom aan **Lieve S.**, dochter van Irma N. die ons vandaag muzikaal wil ondersteunen. Jac, Roos, M.-Alice, Eugène....

Om deze viering te beginnen zingen we

Lied: Drievoudige groet, deze gezongen groet helpt ons om -het afstand houden- te verteren.

+

We steken een kaars aan en bidden samen het **Openingsgebed**

Onnoembare, 'Ik zal er zijn',

Als er een eind komt

aan ons geduld,

als wij stoten op de grenzen

van onze moed

en niet verder kunnen,

laat ons dan

uw scheppende kracht ervaren.

Neem ons bij de hand

en voer ons over de grenzen

van onze onmacht.

Zo zullen wij weten
dat jij een God zijt
die doden levend maakt.

Een interview tussen Remi Verwimp en Huub Oosterhuis nemen we als aanzet van deze themaviering.

Remi Verwimp, al verschillende jaren overleden, heeft vele mensen op het spoor gezet om een evenwicht te vinden tussen inkeer en verzet. Huub Oosterhuis kennen we door zijn vele liederen en geschriften over de verwevenheid tussen horizontale en verticale verhouding volgens de Joods-christelijke traditie.

Innerlijke tegenkracht

Ik werd geïnterviewd door Remi Verwimp, voorman van de Werkplaats voor Theologie en Maatschappij en Vormingsinstelling vzw in Antwerpen – in 2009 is hij overleden, nog in de kracht van zijn leven.

Hij vroeg mij wat ik onder 'mystiek' versta. Mijn antwoord: Voor mij is mystiek de vorming van een innerlijke kracht, een tegenkracht tegen de absurde, harde, egoïstische levensleer van het heersende kapitalisme. 'Een kracht om je verzet vol te houden en vast te houden aan God?' vraagt hij. Maar dan moet wel duidelijk zijn, zeg ik, wat of wie 'God' voor ons is. We spreken af dat we met het woord 'God' bedoelen: de stem die ons roept uit het vuur, uit een brandende wereld. Die oproep tot gerechtigheid en die ons stuurt naar mensen in nood. Mystiek is verbondenheid met die God.

Dan hebben we het over liturgie, gedichten, liederen, vieringen, stilteoefeningen en zeg ik: 'Dat zijn kostbare instrumenten. Ik geloof dat omkeer, bekering in de richting van dat visioen, en vorming van innerlijke tegenkracht, kan beginnen in de liturgie. Ik heb ook bij veel mensen zien gebeuren dat dit bewustwordingsproces daar begon.' Dan vraagt hij verder: 'Maar in de kern blijf je dan toch stellen dat het gebed of de liturgie of wat dan ook, een instrument is tot gerechtigheid en niet een doel op zich?'

Mijn antwoord: 'Liturgie en alle soorten van bidden moeten oefeningen zijn in innerlijke tegenkracht tot solidariteit. "Mystiek is groeien in het besef gestuurd te zijn naar mensen in nood.'

Uit 'Vrienden voor het leven' Huub Oosterhuis, Lannoo

'We krijgen weer hoop weer vuur en weer moed', een gezongen meditatie.

Lied: Krijgen

Inleiding op de beide lezingen

Pas einde jaren zestig van de vorige eeuw werd men zich in het Westerse christendom stilaan bewust van de 'politieke strekking' van de Schrift. Het was vooral een tekst van de joodse wijsgeer Emmanuel Levinas, die daarbij in de loop der jaren steeds sterker is doorgedrongen. *(naam die in de vorige viering ook geklonken heeft)*

In een beroemd opstel onder de titel '*Verantwoordelijkheid*' schreef hij het volgende:

'In het feit dat de relatie tot het goddelijke via de relatie tot de mensen verloopt en met de sociale gerechtigheid samenvalt, ligt de hele geest van de Joodse bijbel.

Mozes en de profeten bekommeren zich niet om de onsterfelijkheid van de ziel, maar om de arme, de weduwe, de wees en de vreemdeling.'

Op dat moment werd in alle christelijke kerken nog heftig gedisputeerd over de vraag of de 'horizontale' relatie van mens tot mens, de zogenaamde 'medemenselijkheid', niet ondergeschikt is aan de 'verticale' relatie met God. Levinas kwam toen met dit statement.

Een relatie aangaan met God op een volwassen manier kan alleen via de relatie tot de mens, waarin het contact met het goddelijke zich voltrekt. En dan gaat het niet om een soort *geestelijke vriendschap*, maar een vriendschap die zich uit, bewijst en voltooit in een rechtvaardige politiek en economie, waarvoor iedere mens ten volle

verantwoordelijk is. En 'rechtvaardig' betekent in deze altijd: gericht op de lotsverbetering van de armsten in de wereld.

Alleen door je persoonlijk ten volle verantwoordelijk te stellen voor deze kleinsten van je broeders, dien je waarachtig God.

Levinas noemt deze levensleer dus een 'godsdienst van volwassenen'.

Exodus 22,20-26

Vreemdelingen mag je niet uitbuiten of onderdrukken, want jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in Egypte. Weduwen en wezen mag je evenmin uitbuiten.

Doe je dat toch en smeken zij mij om hulp, dan zal ik zeker naar hen luisteren: ik zal in woede ontsteken en ieder van jullie doden, en dan zullen jullie eigen vrouwen weduwen worden en jullie kinderen wees.

Als je geld leent aan iemand van mijn volk die armoede lijdt, gedraag je dan niet als een geldschieter en vraag geen rente van hem. Als je iemands mantel als onderpand neemt, moet je die voor zonsondergang aan hem teruggeven, want hij heeft niets anders om zich mee toe te dekken. Waarmee moet hij zijn lichaam anders beschermen als hij gaat slapen? Als hij mij om hulp smeekt, zal ik naar hem luisteren, want ik ben een genadige God.

Tegenover de kleinzielige verplichtingen van de Joodse voorschriften stelt Jezus de liefde tot God en tot de evenmens. Dat is voor Hem de Wet. De twee geboden van het Oude Testament zijn er voor Hem slechts één. Voor de christen is de liefde tot alle mensen niet te scheiden van de liefde tot God, die de bron is van alle liefde.

Matteüs 22,34-40

Nadat de Farizeeën hadden vernomen dat hij de Sadduceeën tot zwijgen had gebracht, kwamen ze bij elkaar. Om hem op de proef te stellen vroeg een van hen, een wetgeleerde: 'Meester, wat is het grootste gebod in de wet?' Hij antwoordde: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf. Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de Wet en de Profeten staat.'

Een streepje muziek

Duiding en uitwisseling

Dit woord over de liefde tot de vreemdeling is geen bevel maar een voorbede, het smeekt ons.

Het zegt: jij bent toch zelf ooit een vreemdeling geweest, in een of ander Egypte, in een of meerdere diensthuizen?

'Daar heb ik nog nooit over nagedacht,' zeg je.

Denk je dan nú eens in dat ze weg zijn, je vrienden, je geliefde, je kinderen, je ouders, allen die wij 'onze relaties' noemen.

En wég zijn ook al je rechten, zekerheden en bezittingen.

Stel dat het jouw positie en 'status' was: een vreemdeling te zijn, iemand die op genade en ongenade overgeleverd is in de handen van andere mensen.

Het komt wel eens voor, zelfs in onze tegen alle mogelijke zaken verzekerde samenleving, dat iemand de ongemakkelijke eer te beurt valt een 'vreemdeling' tegen het lijf te lopen.

Heb hem lief die jouw God is of, met andere woorden, heb lief die vreemdeling.

Dat heb je niet zelf bedacht, je kijkt wel uit. Dat heb je gehóórd, of je wilde of niet.

Eerst wilde je niet, toen heb je geluisterd.

Als je 'in contact' komt met een vreemdeling,
kan het je duidelijk worden hoe concreet de mogelijkheid tot liefde is,
en wat dat behelst, 'liefde doen'.

Liefde omvat recht en genade, rechtvaardigheid en ontferming.

Maar wat halen die út zonder volharding?

Wat heeft een vreemdeling aan één moment van ontferming?

Liefde omvat dus volharding, trouw.

Maar trouw vraagt om geduld. En geduld vraagt om tact.

Maar tact breng je niet op zonder hoop,
de redelijke hoop dat al die liefdestactiek tot iets leiden zal.

Dus behoort tot de liefde dat je een nuchtere taxatie maakt:

wat kan ik aan,

en wat heeft hij het eerst nodig,

en hoe moet het dan verder;

waar haal ik de tijd en het geld vandaan;

waar zal hij zich veilig voelen,

en hoe houden we het vol met elkaar –

is het redelijk te denken dat het allermoeilijkste zal lukken?

Dat zijn liefdesoverwegingen, zo vragen en denken hart en verstand.

Er staat niet dat je ze moet omarmen en niet dat je warme gevoelens voor ze moet koesteren.

De uitleg van het woord 'liefde' is 'brood en kleding'.

Brood en kleding zijn elementaire levensbehoeften.

'Liefhebben' blijkt in die spreuk over de vreemdeling te betekenen:

in leven laten; **in het leven**, dat meest kostbare mensenrecht.

Zoals 'liefde' tot je naaste wortelt in het besef van gelijkheid,

dat je bent zoals hij of zij:

zo wortelt 'liefde' tot de vreemdeling in het besef dat je ook zelf een vreemdeling bent, geweest bent, kunt worden.

Wie het leven een beetje kent, sluit dat niet uit.

(Huub Oosterhuis in 'De vreemdeling en de bijbel' – Amsterdam University Press)

Maandag 5 oktober vertrok een leeg vliegtuig van WeGaanZeHalen van Nederland naar Lesbos, om aandacht te vragen voor vluchtelingenkamp Moria.

Na de brand in het kamp Moria en het uitblijven van politieke actie besloot de actiegroep WeGaanZeHalen een vliegtuig te sturen, 187 mensen betaalden een vliegtuigstoel, om te laten zien dat er wel degelijk draagvlak is voor het ontvangen van vluchtelingen uit Lesbos. Het vliegtuig is in Athene aan de grond gezet en mocht niet naar Lesbos.

Woensdagavond was er in Den Haag een welkom thuis-manifestatie gepland. Het team van WeGaanZeHalen was nog op Lesbos, maar zij spraken tot de aanwezigen via een computerverbinding. Hoogleraar publieke theologie en lekenDominicaan Erik Borgman sprak ze toe.

Vluchtelingen zijn geen probleem. Vluchtelingen hebben een probleem, vaak hele grote problemen. Daarom zijn het vluchtelingen: omdat de problemen zo groot werden, dat ze voor hun gevoel niet anders konden dan weggaan. Kome wat komt. 'Behandel de mensen in alles zoals je wilt dat ze jullie behandelen', zegt Jezus in het evangelie (Matteüs 7,12; Lucas 6,31). Laten we dus iedereen als antwoorden behandelen op een vraag die zij of hij ons leert stellen. De schande van Europa is dat zij vluchtelingen ziet als problemen, behandelt als problemen die zij niet opgelost krijgt. Dat kunnen we niet laten gebeuren. Daarmee doen wij vluchtelingen onrecht, daarmee doen wij onszelf onrecht.

Deze gedachtegang heb ik niet van mijzelf. Hij stamt uit de zogenoemde Joods-christelijke traditie, die wij in Nederland tegenwoordig zo graag zeggen te willen beschermen. Ik ontleen hem in deze vorm aan paus Franciscus, die afgelopen zondag een encycliek publiceerde met als titel: *Fratelli tutti*, allemaal zusters en broeders. Allemaal, geen uitzonderingen! Geloven betekent inzien 'dat God ieder mens met een oneindige liefde liefheeft', schrijft de paus, 'en dat Hij [haar of] hem daarmee een oneindige waardigheid geeft' (no. 85).

De paus klaagt het feit aan dat christenen 'soms bepaalde politieke voorkeuren laten prevaleren boven de diepe overtuigingen van hun geloof: de onvervreembare waardigheid van elke menselijke persoon, ongeacht hun afkomst, huidskleur of religie, en de opperste wet van [de] liefde' (no. 39).

Daarom sta ik hier zei Eric Borgman. De mensen van WeGaanZeHalen hebben zichtbaar gemaakt, dat we niemand 'aan de rand van het leven' kunnen laten blijven, dat ik mij er niet bij kan neerleggen dat we grote groepen mensen 'aan de rand van het leven' laten blijven. 'Dit soort kampen zijn kerkhoven van verloren jaren', kopte drie jaar geleden *De Groene Amsterdammer*. Dat is onacceptabel. Toen er in kamp Moria ook nog de brand bij kwam, toen was het velen duidelijk dat er iets moet gebeuren. Maar niet de politiek, niet staatssecretaris Ankie Broekers-Knol. Die maken er een beleidskwestie van, een vraag van internationale afspraken en de haalbaarheid van het veranderen daarvan.

Het is wat mij betreft pijnlijk te constateren dat het vliegtuig leeg is teruggekeerd. Het is buitengewoon pijnlijk te constateren dat onze politici zich niet hebben ingespannen voor een ander uitkomst en het is treurig dat het op *social media* zo vaak als een overwinning werd benoemd dat het vliegtuig leeg moet terugkeren. Ik had, we hadden graag feest gevierd en mensen hier verwelkomd. Het is dus een moment van rouw, maar ook van trouw.

Want het is goed dat dit geluid is afgegeven, krachtig is afgegeven, met overtuiging is afgegeven. 'Onverschillig leven voor pijn is geen optie; we kunnen niemand "aan de rand van het leven" laten blijven.' Dat blijken heel veel mensen te weten en er

blijken heel veel mensen op basis van deze wetenschap te willen handelen. Ik zeg uit de grond van mijn hart: God zij dank!

En nu?????

(Aan het einde van onze vorige viering hebben we gehad over de 21e Prijs Armoede Uitsluiten van Welzijnszorg voor het Limburgs Platform voor mensen op de Vlucht.

Voorbeden in het lied klinken deze beden

Lied: Voor mensen die naamloos zijn.

Tafelgebed: Groter dan ons hart, allen zingen het refrein mee.

Onze Vader van Taizé

Brood en wijn delen - klinken op mensen en wensen.

We komen per rij naar voor, nemen een glas en ontvangen het brood.

Slotbezinning

Het is niet goed dat een mens alleen is.

Alleen is gedachten, dromen die obsessie worden – depressies.

Online leven dan maar? De computer als sociale machine?

Zeker is dat chatten, sms'en, whatsappen, twitter en facebook

het gemis aan *bezielde verband*

niet wegnemen.

We zullen (t)huizen stichten waar het Bijbelse Verhaal over een

Betere Wereld ons opnieuw bezielen kan.

Waarom een betere wereld?

Is deze waarin wij leven

niet goed genoeg

of niet minstens de best mogelijke?

Dat is een redelijke vraag.

En het antwoord luidt: nee.

Omwille van miljoenen verworpenen der aarde luidt het antwoord nee.

Een betere wereld is daar

waar het recht van deze zwaksten

het ijkpunt is van onze normen en waarden, onze beschaving.

Beschaving

is rekening houden met het feit dat er andere mensen bestaan.

Europa lijdt aan een toenemend gebrek aan beschaving.

Beschaving

is dat wij andere mensen, van waar ook ter wereld,

welkom heten en proberen te ontmoeten zoals zij zijn.

Beschaving is
dat wij bereid zijn om alle problemen
die zo'n ontmoeting met zich meebrengt,
onder ogen te zien en op te lossen,
zo mogelijk zonder angst.
Beschaving is elkaar helpen vreemdelingenangst te overwinnen en af te
leren.
 (Naar H. Oosterhuis)

Lied nr. 26 Ga door, laat ons geloof en onze hoop zingend horen met de zegen van 'Ik zal er zijn'.

Dank voor het meevieren.

Het mandje

Mededelingen

BESCHAVING
IS DAT WIJ ANDERE
MENSEN, VAN WAAR
OOK TER WERELD,
WELKOM HETEN
EN PROBEREN
TE ONTMOETEN
ZOALS ZIJ ZIJN.

- HUBB OOSTERHUIS -

Wanneer begint de dag?

Een oude rabbi vroeg eens aan zijn leerlingen: 'Hoe kan je het moment bepalen, waarop de nacht ten einde loopt en de dag begint?

'Is dat het moment waarop je uit de verte een hond van een schaap kunt onderscheiden?', vroeg de één.

Maar de rabbi was niet tevreden met dit antwoord.

'Is het als je van verre een dadelboom van een vijgenboom kunt onderscheiden?', vroeg een ander.

'Nee', zei de rabbi.

'Maar wat is dan het antwoord?', vroegen zijn leerlingen.

Toen zij de rabbi: 'Het is als je in het gezicht van een mens kunt kijken en daarin je zuster of broeder ziet. Tot dat moment is de nacht nog bij ons.' (Een Chassidisch verhaal)

Dank voor het samen vieren. Dank voor alle hulp. Bijzonder dank aan Lieve S.

Bronnen

Kyrie A. Boone, F. Cromphout

SiPreek wijzer Kerkwerk Multicultureel Samenleven (Orbit)

Vrienden voor het leven Huub Oosterhuis

Red hen die geen verweer hebben Huub Oosterhuis

Mensen zijn geen probleem. Mensen zijn antwoorden. Erik Borgman

Geert Dedecker

Jaak, Odette